

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN: 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ,
КНИЖЕВНИ И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC,
LITERARY AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 7, NO 13, STIP, 2022

ГОД. VII, БР. 13
ШТИП, 2022

VOL. VII, NO 13
STIP, 2022

ПАЛИМПСЕСТ

**Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања**

PALIMPSEST

**International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research**

**Год. 7, Бр. 13
Штип, 2022**

**Vol. 7, No 13
Stip, 2022**

**PALMK, VOL 7, NO 13, STIP, 2022
DOI: <https://doi.org/10.46763/PALIM22713>**

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delchev University, Faculty of Philology, Stip

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delchev University, N. Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delchev University, N. Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moskow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruyse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Кире Зафиров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenovski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Kire Zafirov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

12 ПРЕДГОВОР

Јована Караниќиќ Јосимовска, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Jovana Karanikik Josimovska, editor of “Palimpsest”

ЈАЗИК / LANGUAGE

17 Gyde Hansen

ÜBERSETZEN FÜR DIE DRESDNER FRAUENKIRCHE

Gyde Hansen

TRANSLATING FOR THE FRAUENKIRCHE DRESDEN

25 Violeta Janusheva

LINGUISTIC ANALYSIS OF CORONA AND COVID-19 RELATED WORDS IN THE MACEDONIAN STANDARD LANGUAGE

41 Vesna Prodanovska-Poposka, Silvana Neshkovska, Elena Kitanovska-Ristoska

ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES: A STUDY ON ENGLISH SPELLING PROFICIENCY OF UNDERGRADUATE STUDENTS – LEARNERS OF ENGLISH FOR BIOTECHNOLOGY

53 Doris Sava

ÜBERLEGUNGEN ZUR EINBINDUNG DES VORGEPRÄGTEN SPRACHGEBRAUCHS IN DIE RUMÄNISCHE BILINGUALE LEXIKOGRAFISCHE PRAXIS MIT DEUTSCH

Doris Sava

CONSIDERATIONS ON THE INTEGRATION OF CONVENTIONALIZED LANGUAGE USE IN ROMANIAN BILINGUAL LEXICOGRAPHICAL PRACTICE WITH GERMAN

63 Ilir Krusha, Izer Maksuti

DER AUFFORDERUNGSSATZ, SEINE SYNTAKTISCHEN UND SEMANTISCHEN DIFFERENZIERUNGEN IM DEUTSCHEN UND ALBANISCHEN

Ilir Krusha, Izer Maksuti

THE IMPERATIVE SENTENCE: SYNTACTIC AND SEMANTIC DIFFERENCES IN GERMAN AND ALBANIAN

75 Анета Стојковска

СИНТАКСИЧКО СОГЛАСУВАЊЕ ПО БРОЈ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК

Aneta Stojkovska

SYNTACTIC NUMBER AGREEMENT IN MACEDONIAN AND ENGLISH

85 Mariya Leontik
MAKEDONYA'DA OSMANLICA BELGELERİN İLK ÇEVİRMENLERİ VE
OSMANLI DÖNEMİNİ ARAŞTIRAN İLK UZMANLAR
Marija Leontik
THE FIRST TRANSLATORS OF OTTOMAN-TURKISH DOCUMENTS AND THE
FIRST RESEARCHERS OF OTTOMAN PERIOD IN MACEDONIA

105 Марија Гркова-Беадер
ПРАВОПИСНИТЕ ОТСТАПКИ КАЈ СТУДЕНТИТЕ ОД ПРВА ГОДИНА НА
УНИВЕРЗИТЕТОТ ВО ШТИП
Marija Grkova-Beader
ORTOGRAPHIC ERRORS MADE BY THE FIRST YEAR STUDENTS AT THE
UNIVERSITY IN SH TIP

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

119 Намита Субиото
ТВОРЕШТВОТО НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ НА СЛОВЕНЕЧКИ
Namita Subiotto
TRANSLATIONS OF THE WORKS OF BLAZHE KONESKI INTO SLOVENIAN

131 Luisa Emanuele
«AMO LE CONTAMINAZIONI. SENZA MESCOLANZE NON ESISTEREBBE
ALCUNA FORMA DI VITA». LAILA WADIA E LA LINGUA METICCIA
Luisa Emanuele
«I LOVE CONTAMINATION. WITHOUT MIXTURES NEITHER THERE WOULD
BE ANY FORM OF LIFE». LAILA WADIA AND THE INTERBREED LANGUAGE

143 Giacomo Di Muccio
MASCILITÀ FRAMMENTATE. IL CASO DI TI HO SPOSATO PER ALLEGRIA DI
NATALIA GINZBURG
Giacomo Di Muccio
SHATTERED MASCULINITY. THE CASE OF NATALIA GINZBURG'S TI HO
SPOSATO PER ALLEGRIA

153 Марија Ѓорѓиева-Димова
„КНИГАТА-КАКО-СВЕТ“: РОМАНЕСКНИТЕ ОНТОСТРАТЕГИИ НА МИТКО
МАЏУНКОВ
Marija Gjorgjieva Dimova
“THE BOOK AS A WORLD”: MITKO MADZUNKOV'S LITERARY
ONTOSTRATEGIES

167 Славчо Ковилоски
НЕПОЗНАТА ПЕСНА И ЕСЕИ ВО РАКОПИС НА АНАСТАСИЈА МИЛОШОВА
ОД 1895 И 1896 ГОДИНА
Slavcho Koviloski
UNKNOWN POEM AND ESSAYS IN MANUSCRIPT BY ANASTASIJA MILOSHOVA
FROM 1895 AND 1896

- 175 Filiz Mehmetoğlu**
MAKEDON ATASÖZLERİ VE BİLMECELERİNDE İSTANBUL ALGISI
Filiz Mehmetoğlu
THE PERCEPTION OF ISTANBUL IN MACEDONIAN PROVERBS AND RIDDLES

КУЛТУРА / CULTURE

- 187 Luciana Guido Shrempf**
UN BREVE VIAGGIO. ALLA SCOPERTA DEI FILM DANTESCHI: DAI PRIMORDI DELLA SETTIMA ARTE AD OGGI
Luciana Guido Shrempf
A SHORT JOURNEY ON DISCOVERING DANTE IN MOVIES: FROM THE BEGINNING OF THE SEVENTH ART TO TODAY

- 203 Sunčana Tuksar, Saša Vojković**
MUSIC, FASHION AND THEATRE AS TRANSMEDIA DRAMATURGY IN WOODY ALLEN'S FILM BLUE JASMINE

- 215 Petar Namicev, Ekaterina Namiceva Todorovska**
SIGNIFICANCE OF THE BAZAAR FOR PRESERVATION OF THE TRADITIONAL URBAN FORM IN MACEDONIA – STUDY CASE OF SKOPJE'S OLD BAZAAR

- 229 Maja Манчевска**
РОДОВАТА ДИМЕНЗИЈА НА ПОЛИТИЧКИОТ АНГАЖМАН ВО МАКЕДОНСКОТО ОПШТЕСТВО
Maja Mancevska
THE GENDER DIMENSION OF THE POLITICAL ENGAGEMENT IN MACEDONIAN SOCIETY

- 243 Alirami İbraimi**
KÜLTÜR MERKEZİ KONUMUNDAKİ MANASTIR ŞEHİRİ VE ÖZELLİKLERİ
Alirami İbraimi
THE CITY OF MANASTIR AS A CULTURAL CENTER AND ITS FEATURES

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 255 Luandra Murati, Gëzim Xhaferri, Biljana Ivanovska**
ANWENDUNG UND FUNKTION VON SPIELEN IM DaF-UNTERRICHT AN KOSOVARISCHEN GRUNDSCHULEN
Luandra Murati, Gëzim Xhaferri, Biljana Ivanovska
APPLICATION AND FUNCTION OF GAMES IN GERMAN AS A FOREIGN LANGUAGE AT ELEMENTARY SCHOOLS IN KOSOVO

269 Andreja Retelj
EINSTELLUNGEN VON SLOWENISCHEN DAF-LEHRENDEN ZUR
MEHRSPRACHIGKEIT

Andreja Retelj

BELIEFS OF SLOVENIAN TEACHERS OF GERMAN AS A FOREIGN LANGUAGE
ABOUT MULTILINGUALISM

283 Adrijana Hadji-Nikolova, Nina Daskalovska, Natka Jankova-Alagjovska
DISTANCE LEARNING – DEVELOPMENT, TYPES AND TOOLS

297 Şükriye Duygu Çağma
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILABİLECEK İNTERNET
SİTESİ KAYNAKLARI

Şükriye Duygu Çağma

WEBSITE RESOURCES TO BE USED IN TEACHING TURKISH TO FOREIGNERS

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

305 Лилјана Макаријоска
СТУДИИ ЗА ВТОРИОТ БЕРАМСКИ БРЕВИЈАР – ЗНАЧАЕН ПРИЛОГ ЗА
ПРОУЧУВАЊЕТО НА ХРВАТСКОГЛАГОЛСКАТА ПИСМЕНОСТ

Liljana Makarijoska

STUDIES ON THE SECOND BERAM BREVIARY – A SIGNIFICANT
CONTRIBUTION TO THE STUDY OF CROATIAN GLAGOLITIC LITERACY

313 Ранко Младеноски
ПРИВАТНИ ЗАПИСИ НА ЖИВКО ЧИНГО

Ranko Mladenoski

PRIVATE RECORDS OF ZHIVKO CHINGO

ДОДАТОК / APPENDIX

323 ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“

325 CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

ПРАВОПИСНИТЕ ОТСТАПКИ КАЈ СТУДЕНТИТЕ ОД ПРВА ГОДИНА НА УНИВЕРЗИТЕТОТ ВО ШТИП

Марија Гркова-Беадер
Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
marija1.grkova@ugd.edu.mk

Апстракт: Во студиската 2021/22 година на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип наставата беше организирана според нови наставни програми. Во нив како изборни предмети во првиот и во вториот семестар се среќаваат Македонски јазик 1 и Македонски јазик 2. Во првиот семестар по наставниот предмет Македонски јазик 1 сите студенти што го одбрале за изборен се потсетуваат на јазични аспекти од македонистиката поврзани, главно, со правописот. Дел од содржините се однесуваат на фонетиката и на фонологијата, а дел се однесуваат токму на правописот и на правоорот.

По овој повод, направивме анонимно тестирање поврзано со најчестите отстапувања во рамки на правописот, а како целна група се студентите од прва година што го одбрале предметот Македонски јазик 1. Треба да се спомене дека пред спроведувањето на тестот студентите ги следеа предавањата од споменатиот предмет и се потсетија на сите правописни правила за кои се вршеше тестирањето.

Клучни зборови: *правопис, најчести отстапувања, студенти од прва година при УГД, анонимно тестирање.*

Познато е дека **правописот** е општоприфатен и единствен систем од правила за пишување зборови, кој е карактеристичен за еден јазик. Македонскиот правопис го утврдува правилното пишување на одделни гласови во различни зборовни позиции; пропишува правила за употреба на голема буква; за слеано или разделено пишување на сложените зборови или поврзување со цртичка на нивните компоненти, како и правила за префрлување на дел од зборот во друг ред. Го утврдува начинот на кој се скратуваат некои зборови; начинот на предавање на имињата од странско потекло со македонска кирилица, но и начинот на претставување на македонската кирилица со латинично писмо. Во македонскиот правопис се утврдени правила за употребата на интерпункциските знаци и на правописните знаци, а се содржи и индекс на имиња на држави, народи и градови, имињата на нивните жители и придавките изведени од нив (Саздов, 2012, стр. 39).

Согледувајќи ја важноста од познавањето на правописот од страна на родените говорители на македонскиот јазик, по овој повод се решивме да направиме обид да ги истражине и да ги анализираме најчестите отстапувања поврзани токму со него.

Целна истражувачка група се студенти¹ од прва година запишани на еден од факултетите (со исклучок на Филолошки) при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, во студиската 2021/2022 година. Во оваа студиска година наставата на Универзитетот се организира врз основа на нови наставни програми. Овие програми се изработени според потребите на наставата на секој факултет во рамките на Универзитетот. Со исклучок на Наставните програми од Филолошки факултет, во сите преостанати програми се среќаваат предметите Македонски јазик 1 и Македонски јазик 2. Освен овие јазични предмети, во програмите како изборни предмети се среќаваат и бројни странски јазици. Во прилог е даден извадок од наставна програма (по случаен избор, за пример ја земаме Наставната програма од Земјоделски факултет, насока Поледелство, прв циклус студии²) во која може да се согледаат споменатите изборни предмети:

Листа бр. 1 на изборни наставни предмети (се избира 1 предмет)

Ред бр.	Код на предмет	Предмети	ECTS	Фонд на часови	Вкупно часови
1.	4FF100721	Македонски јазик 1	4	2+1+1	120
2.	4FF100621	Англиски јазик ниво А2.1	4	2+1+1	120
3.	4FF100221	Германски јазик ниво А1.1	4	2+1+1	120
4.	4FF100421	Италијански јазик ниво А1.1	4	2+1+1	120
5.	4FF100121	Шпански јазик ниво А1.1	4	2+1+1	120
6.	4FF100521	Француски јазик ниво А1.1	4	2+1+1	120
7.	4FF100321	Руски јазик ниво А1.1	4	2+1+1	120

Листа бр. 2 на изборни наставни предмети (се избира 1 предмет)

Ред бр.	Код на предмет	Предмети	ECTS	Фонд на часови	Вкупно часови
1.	4FF101421	Македонски јазик 2	4	2+1+1	120
2.	4FF101121	Англиски јазик ниво А2.2	4	2+1+1	120
3.	4FF101221	Германски јазик ниво А1.2	4	2+1+1	120
4.	4FF100921	Италијански јазик ниво А1.2	4	2+1+1	120
5.	4FF100821	Шпански јазик ниво А1.2	4	2+1+1	120
6.	4FF101021	Француски јазик ниво А1.2	4	2+1+1	120
7.	4FF101321	Руски јазик ниво А1.2	4	2+1+1	120

Од прикажаните табели може да се воочи дека во првиот семестар како изборен предмет се среќава Македонски јазик 1, а во вториот семестар Македонски јазик 2.

По предметот Македонски јазик 1 студентите што го избраа се потсетуваат на содржини од фонетиката и од фонологијата, од правописот и од правојорот. Претпоследното издание од Правописот насловено „Правопис на македонскиот јазик“ од 2015 година беше објавено во печатена форма под издаваштво на Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ во Скопје. Неговото реиздание, со извесни измени, излегува од печат во 2017 година во

¹ Станува збор за ± 168 студенти.

² Пристапно на 17.1.22 г. <https://zf.ugd.edu.mk/documents/studiski/1-ciklus/2021-2022/polodelstvo-strukturna.pdf>

печатена форма и во електронска форма,³ којашто е достапна на слободен портал на интернет. Последното издание е под издаваштво на Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ и издавачката куќа „Култура“ во Скопје. Освен Правописот на македонскиот јазик по предметот Македонски јазик 1 се работи и според скриптата Современ македонски јазик 1 од Симон Саздов објавена во 2012 година. Сите промени од аспект на правописните правила на македонскиот јазик беа согледувани во последното издание од Правописот.

Студентите кои се целна група на истражувањето по овој повод и кои го избраа предметот Македонски јазик 1 од листа бр. 1 на изборни наставни предмети, ги слушаа и ги следеа предавањата во првиот (непарен, зимски) семестар во студиската 2021/22 година. Следејќи ја актуелната пандемска состојба и врз основа на универзитетска одлука, предавањата се одвиваа по електронски пат преку платформата Мајкрософт тимс. На предавањата (што се одржуваа еднаш седмично по два часа) по Македонски јазик 1 студентите имаа можност да се потсетат на содржините што се обработуваат преку детални излагања, обопштени и сликовити презентации, како и да сработат мноштво вежби преземени од Практикумот по правопис со правоговор на македонскиот литературен јазик од Искра Пановска-Димкова (2008).

На овие предавања и врз основа на сработените вежби беа констатирани неколку повторувачки отстапувања од нормираните правописни правила што беа причина да се решиме да спроведеме анонимно истражување. Тестирањето беше спроведено по електронски пат преку платформата Мајкрософт формс каде што беше прикачен *Анонимниот тест за правописот на македонскиот јазик*. Тестот го решија 119 студенти од вкупната бројка на студенти⁴ што го избрале предметот Македонски јазик 1. Анонимниот тест го сочинуваат 15 вежби што се состојат од означување на еден од понудените одговори. Станува збор за поедноставни вежби со едно барање, а за одговорање на 15 вежби не им беа потребни повеќе од 5 минути (просечното време на реализирање на тестот е 2 минути и 50 секунди), со оглед на тоа што за ова истражување не се бараше (ниту, пак, беше најавена) посебна подготовка. Тестот беше спроведен на ден 24.12. 2021 година, непосредно пред спроведувањето на вториот колоквиум по Македонски јазик 1. Во прилог ќе направиме преглед на дадените одговори во Анонимниот тест.

Анализа на одговорите од Анонимниот тест

Во овој дел од трудот ќе се обидеме да ги анализираме добиените резултати од Анонимниот тест за правописот на македонскиот јазик. Најпрвин ќе бидат прикажани графикони за секоја вежба одделно, а потоа ќе бидат дадени наши коментари за добиените одговори. Треба да се има предвид дека вежбите се едноставни, со едно барање, односно во секоја

³ Пристапно на 17.1.22 г. <https://pravopis.mk/sites/default/files/Pravopis-2017.PDF>

⁴ Дел од студентите не ги следат предавањата од различни причини.

вежба се бара да се означи точниот одговор од повеќето понудени одговори под секое упатство.

1. Заокружете го точниот одговор:

54% of respondents (64 of 119) answered this question correctly.

💡 Insights

● случаеви	52
● случаи	64 ✓
● случаји	3

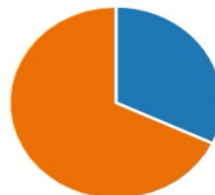
Во првата вежба се бара да се означи правилната множинска форма од именката *случај* (м.р., едн.). Како што е познато од секојдневното говорење и општење, а многу често и во пишана форма се среќава неправилната множинска форма *случаеви*, па од тие причини се решивме да ја внесеме во една од вежбите. Од граматиките за македонскиот јазик познато е дека кај именките од м.р. се јавува дублетната наставка **-ови/-еви** која се додава на основната форма на еднословните именки од машки род (*денови, лебови, столови*), а како исклучоци од правилото се јавуваат множинските форми *мажи, заби, коњи, прсти*. Од друга страна, повеќесложните именки од м.р. образуваат множина со наставката **-и** (*петоци, авиони, телевизори*), па оттука и множинската форма **случаи**. Од прикажаниот графикон се забележува дека 52 одговори од вкупно 119 се однесуваат токму на случаеви што е релативно висока бројка и е речиси изедначена со точните одговори (64). Сметаме дека зачестената употреба на неправилната форма случаеви се должи и на влијанието од српскиот јазик во кој оваа форма е нормирана (сп. *slučajevima*).

2. Заокружете:

32% of respondents (38 of 119) answered this question correctly.

💡 Insights

● детаљ	38 ✓
● детал	81

Според последното издание од Правописот на македонскиот јазик (2017, стр. 13) согласката љ се јавува и пред други самогласки: *беља, џљач, пљачка – пљачки, пљачкоса, рубља, детаљ – детали*. Непопуларно е познавањето на еднинската форма *детаљ/детаљот* (во Правописниот речник на К. Конески се среќава само оваа форма – 1999, стр. 77), која во множина гласи *детали*, што се гледа и преку дадените одговори во вежба бр. 2. Исто така, според Правописот (2017, стр. 13) во делот *Пишување на согласката л* се среќава и формата *детал* што ни укажува дека двете форми се нормирани, па врз основа на тоа во оваа вежба нема неточни одговори, туку проверување на популарноста и на застапеноста на едната форма над другата.

3. Заокружете го точниот одговор:

64% of respondents (76 of 119) answered this question correctly.

Во третата вежба се проверува познавањето на правилното пишување на комбинацијата (фразата) од двата прилози (*сè* и *уште*) која многу често се среќава напишана слеано (*сеуште, сèуште*). Тоа може да се види и преку дадените одговори: 43 неточни, наспроти 76 точни.

4. Заокружете го точниот одговор:

50% of respondents (59 of 119) answered this question correctly.

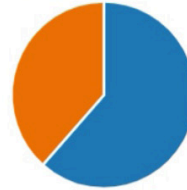

Во оваа вежба се проверува познавањето на формата *вакуум* (именка од туѓо потекло) во која се среќава гласовната промена *еднакви самогласки во непосреден допир*. Во овој пример вокалите во непосреден допир се надвор од акцентска позиција и затоа границата меѓу нив е најмалку изразена. Акцентот паѓа на првиот слог и не ги зафаќа вокалите во непосреден допир (Саздов, 2012, стр. 15), па оттука непознавањето на формата *вакуум* води до изговорање и до пишување на именката со едно у (вакум). Токму на тоа се

должат неточните одговори (60) во дадената вежба кои се дури и побројни од точните (59).

5. Заокружете го точниот одговор:

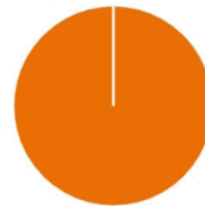
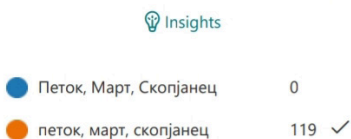
62% of respondents (72 of 117) answered this question correctly.

Според Правописот на македонскиот јазик (2017, стр. 10) согласката *ј* се пишува пред *и* во суфиксот *-ји*: *божји, кравји, рибји*. Исклучоци од правилото се придавките *волчи* и *овчи* што важи за сите форми на придавката: *волча, волчо, овча, овчо*. Од графиконот на петтата вежба може да се забележи дека се дадени повеќе точни одговори (72).

6. Заокружете го точниот одговор:

100% of respondents (119 of 119) answered this question correctly.

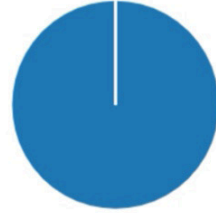
Во оваа вежба се проверува знаењето за употреба на голема буква кај дел од временските имиња и кај жители на населени места (градови, села, населби). Од резултатите може да се забележи дека 100 % од одговорите се точни и нема отстапувања во овој дел. Сепак, во секојдневната јазична практика се забележува употреба на голема буква и кај временските имиња (веројатно под влијание на други јазици каде правописно се пишуваат со голема буква) што нè наведе да ја вметнеме и оваа вежба во анонимниот тест.

7. Заокружете го точното пишување на празникот:

100% of respondents (119 of 119) answered this question correctly.

Insights

● 11 Октомври	119 ✓
● 11 октомври	0

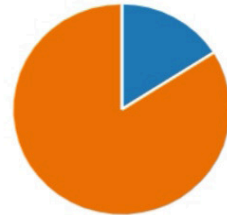
И во седмата вежба немаме отстапувања во пишувањето на празникот 11 Октомври. Според Правописот на македонскиот јазик (2017, стр. 49) ако празникот како прв составен дел содржи број напишан со цифра, тогаш втората компонента се пишува со голема буква, за да може празникот да се разликува правописно од датум: *8 Септември, 11 Октомври, 8 Декември, 1 Мај*. Со почетна голема буква само на првата компонента се пишуваат имињата на празниците кога бројот не е напишан со цифра: *Први мај, Единаесетти октомври*.

8. Заокружете го точното скратување за другар:

84% of respondents (100 of 119) answered this question correctly.

Insights

● д-р	19
● др.	100 ✓

9. Заокружете го точното скратување за доктор:

94% of respondents (112 of 119) answered this question correctly.

● д-р	112 ✓
● др.	7

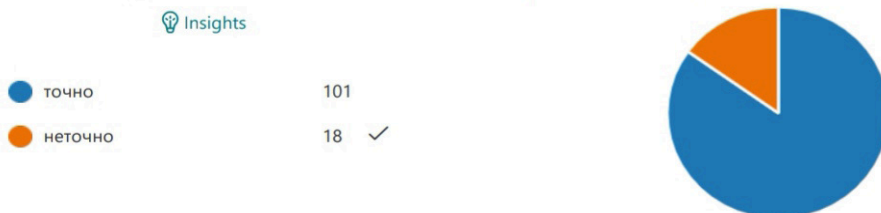

Во осмата и во деветтата вежба се проверува знаењето за скратувањата на зборовите (абревијациите). Како што е познато, тие се разликуваат од скратениците (акронимите) по тоа што не се читаат како нив, туку се скратуваат за да се заштеди време и простор при пишување. Ако некој збор се повторува често, тогаш е дозволено да се напише скратено, но при читањето се изговора целосно (Сзадов, 2012, стр. 51). За оваа цел постои точно определен начин на скратување на некои зборови, а овој начин е пропишан со Правописот на македонскиот јазик.

Во осмата вежба студентите ја означуваа абревијацијата за *другар* која е хомонимна со *друго* (др.), наспроти д-р која означува *доктор на науки*. Најголем број студенти (100) дадоа точни одговори. Во деветтата вежба, пак, ја означуваа абревијацијата за *доктор на науки* (д-р). И во оваа вежба најголем број студенти (112) одговорија точно. Сепак, треба да се спомене дека во секојдневното говорење и општење, како и во пишаните форми многу често се грешат при скратувањето на именката *доктор*, при што се среќаваат варијациите: *д-р.*, *др.* и сл. Треба да се има предвид дека во една абревијација не може да се пишуваат и точка и цртичка со оглед на тоа што двата правописни знака сигнализираат дека зборот се скратува.

10. Скратувањето г-дин. е правописно:

15% of respondents (18 of 119) answered this question correctly.

И оваа вежба се однесува на скратување на именка, и тоа на именката *господин*. Според Правописот (2017, стр. 158), оваа именка се скратува со *г.*, а ова скратување означува и *година* (*г.*, и алтернативното скратување *год.*). Сепак, треба да се има предвид дека контекстот не дозволува мешање на овие хомонимни абревијации (сп. 2022 г. и г. Стојановски). Оттука, треба да се констатира дека абревијацијата *г-дин* (со значење *господин*) е неточна, па, според тоа, најголем број студенти (101) одговориле неточно на барањето.

11. И така натаму се скратува:

76% of respondents (91 of 119) answered this question correctly.

💡 Insights

Преку вежбата бр. 11 се проверува познавањето на уште една абривијација, а тоа е *итн.*, за која се покажува од јазичната практика дека почесто се греша. Така, се среќаваат скратувањата *и.т.н.* и *итн.* и сл. Но, единствената прифатлива форма на скратување е *итн.* (на овој начин таа се разликува од *т.н.* = *таканаречен*). За неа се дадени 91 точен одговор или 76 % од вкупниот број одговори се точни.

12. Пред нашата ера се скратува:

23% of respondents (27 of 119) answered this question correctly.

💡 Insights

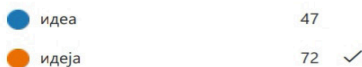

Според Правописот (2017, стр. 161) скратувањето за *пред нашата/новата ера* гласи *пр. н. е.* Од дадените одговори според графиконот прикажан погоре, но и според секојдневната практика често се греша и кај ова скратување. Може да се забележи дека само 27 студенти или 23 % од дадените одговори, всушност, одговориле точно.

13. Заокружете го точниот одговор:

61% of respondents (72 of 119) answered this question correctly.

💡 Insights

Како што е познато, согласката **ј** се јавува меѓу самогласките **е** и **а** (*алеја, епонеја, турнеја*), но не се пишува пред личните наставки на глаголот (*живеат, смеат, гream*), како и пред множинската наставка кај зборови од туѓо потекло (*дефилеа, резимеа, матинеа*). Оттука, станува јасно зошто употребата на согласката **ј** меѓу самогласките **е** и **а** може да биде збунувачка ако недоволно се познава формата, како на пр. *идеја*. Во оваа вежба се дадени 72 точни одговори или 61 % од вкупниот број студенти одговориле точно.

14. Заокружете го точниот одговор:

52% of respondents (62 of 119) answered this question correctly.

Insights

● досиеја	62 ✓
● досиеа	57

Кога сме кај правописот на согласката **ј** треба да се спомене дека таа се пишува меѓу втората и третата самогласката во група од три или повеќе самогласки во непосреден допир (*ке чуеја, знаеја, крупиеја*). Со мали исклучоци **ј** се пишува меѓу првата и втората самогласка (*влијае*), а не се пишува во уште поретки случаи (*шоуа*) (Правопис, 2017, стр. 11). Според прикажаниот графикон, за оваа вежба може да се забележи дека имаме речиси изедначен број на точни и на неточни одговори, односно 62 точни одговори наспроти 57 неточни. Тоа значи дека 52 % од студентите што беа тестирани одговориле точно на оваа вежба.

15. Заокружете го точниот одговор:

66% of respondents (79 of 119) answered this question correctly.

Insights

● свати	40
● сфати	79 ✓

Според *правописот на согласката ф*, таа се среќава наместо некогашната согласна група **хв** во зборови како: *фали, пофали, пофалба, фати, фатен, се нафаќа, зафати, пофаќа, префати, фрла, сфати, сфаќа*. Од резултатите добиени на 15 вежба може да се забележи дека се дадени 79 точни одговори или 66 % од вкупните одговори се точни. Од секојдневната јазична практика се забележува зачестената употреба на неправилната форма *свати* што нè наведе да ја вметнеме и оваа вежба во анонимниот тест.

Заклучок

Во овој труд ги анализиравме најчестите отстапувања во рамките на правописните правила кои се среќаваат во секојдневното говорење, општење, но и во писмената форма. За таа цел, подготвивме *Анонимен тест за правописот на македонскиот јазик* што го спроведовме меѓу студенти од прва година. Тестот го сочинуваат петнаесет вежби со поедноставни барања, односно со означување на еден од понудените одговори (најчесто два). Вежбите се однесуваат токму на почестите правописни отстапувања направени од страна на родени говорители на македонскиот јазик, а овие отстапувања веројатно се должат на недоволно познавање на правилните и на нормираните форми од правописот. Целна истражувачка група, како што споменавме, се дел од студентите од прва година кои се запишани на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип во студиската 2021/2022 година, на некој од понудените факултети. Причината заради која се решивме да ја тестираме конкретната група студенти од прва година е тоа што овие студенти како изборен предмет во првиот семестар (според нова наставна програма од 2021 година) го слушаат предметот Македонски јазик 1, а по овој предмет тие се потсетуваат на содржини од фонетиката и фонологијата, од правописот и правоговорот.

Анализата на одговорите покажа дека кај некои правописни аспекти почесто се среќаваат отстапувања (неправилните абривијации *г-дин, п. н. е.*, потоа неправилните форми *овчји, вакум, случаеви* и др.), додека кај други се забележува тенденцијата за познавање на правилните форми од страна на поголемиот број тестирани студенти (*сфати, идеја, итн., д-р, др.* и слично).

Овие и слични анализи покажуваат дека е потребно да се посветува повеќе внимание при учењето и при усвојувањето на Правописот на македонскиот јазик, како во основното, така и во средното образование.

Библиографија

1. Бојковска, Ст., Минова-Гуркова, Л., Пандев, Д., Цветковски, Ж. (2008). *Општа граматика на македонскиот јазик*. Скопје: Просветно дело.
2. Група автори (2017). *Правопис на македонскиот јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“; Култура.
3. Конески, Бл. (2004). *Граматика на македонскиот литературен јазик*. Скопје: Просветно дело.
4. Конески, К. (1999). *Правописен речник на македонскиот литературен јазик*. Скопје: Просветно дело.
5. Пановска-Димкова, И. (2008). *Практикум по правопис со правоговор на македонскиот литературен јазик*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“.
6. Саздов, С. (2012). *Современ македонски јазик I*. Скопје: Табернакул.

Marija Grkova-Beader
Goce Delchev University, Stip

**Ortographic Errors Made by the First Year Students
at the University in Shtip**

Abstract: In the study year of 2021/22 at the University of Goce Delchev, Shtip, lectures were conducted in accordance with new educational programs. In those programmes, within the first and second semester the optional lectures of Macedonian language 1 and 2 are included. In the first semester, the students that have selected Macedonian language 1 are reminded of the language aspects that are mainly connected with the language's orthography. Part of the overall content relays to phonetics and phonology, and other parts are related to the ortography and orthoepy. For this occasion we did an anonymous testing, related to the most common Linguistic Deviation (LD), and as target group the first year students were purposely selected. Needless to say prior to the testing, the sudents were already acquainted with the content of the related lectures.

Keywords: *spelling, most common linguistic deviations, first year students at UGD, anonymous testing.*

ГОД. VII
БР. 13

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. VII
NO 13